

Anica Klemenc-Žvikart

MODELI OBRAVNAVE DRUŽIN PRI CENTRIH ZA SOCIALNO DELO IN STROKOVNE DILEME MED TEORIJO, PRAKSO IN DRŽAVO

Modele obravnave družin pri Centrih za socialno delo, ki sem jih predstavila že v svoji diplomski nalogi, in strokovne dileme ob tem lahko razširim tudi na druge stopke odločanja, kot so odločanje o stikih otroka z roditeljem, pri katerem ne živi, vprašanje umestnosti spremembe priimka in vsa pomembna vprašanja, o katerih se starši po razpadu partnerske ali zakonske zveze ne morejo sami dogovoriti.

MODELI OBRAVNAVE

MODEL A – UPRAVNI POSTOPEK

Predpostavka: Ljudje so razumna bitja in so sposobni izraziti svoje pravne interese.

Prednosti

- postopek je hiter
- dokumentacija je urejena
- rešitve so naložene z odločbo
- predpisane kazni za neizvajanje odločitve
- zapisniki dajejo resnost postopku
- le dokazovanje, nič razmišljanja o sebi

Pomanjkljivosti

- ne upošteva čustvene dogajanja
- pomanjkanje opore šibkejšemu, premoč
- moč in kaznovanje
- ljudje jih v življenju pogosto ne izvajajo
- izvrševanje s prisilo je sporno s stališča otroka
- boj se v življenju pogosto nadaljuje

UPORABNOST – INDIKACIJE MODELA A

Uporaben je pri intervencijah in v postopkih, kjer ljudje ne dopuščajo niti minimal-

nega vpliva na dogajanje (krivdo iščejo zunaj sebe, nižji SeS - socialnoekonomski status).

MODEL B – SVETOVANJE

Predpostavka: Ljudje iščejo pomoč v krizni situaciji pod vplivom zapletenega čustvenega dogajanja in niso sposobni v kratkem času izraziti svojih pravih potreb.

Prednosti

- več časa za delo s klienti
- klienti sodelujejo in sooblikujejo odločitve
- usmerjanje komunikacije
- rešitve so življenjske in jih ljudje izvajajo
- ni reševanja s prisilo in kaznovanja

Pomanjkljivosti

- ni natančno urejene dokumentacije, zapisnikov
- strokovni delavec lahko skrije svojo neučinkovitost za »svetovanje«
- težko je vzpostaviti zaupanje
- na začetku je dogajanje manj pregledno, boleče
- potrebno je več časa

UPORABNOST – INDIKACIJE MODELA B:

Uporaben je v primerih, ko so klienti pripravljeni iskati v sebi (navadno so to ljudje z višjo formalno izobrazbo in bolj osebno-stno zreli). Osnovna pogoja sta odsotnost fizičnega nasilja in minimalna stopnja spoštovanja.

MODEL C – KOMBINIRANI PRISTOP

Predpostavke: Temelji na obeh predpostavkah (modela A in B).

Prednosti

- mogoča je širša uporaba metodičnih pristopov
- možnost intervencije pospeši dogajanje
- več časa, vendar je ta okvirno omejen z upravnim postopkom
- šibkejši klient dobi pomoč (vodenje, svetovanje...)
- prednosti obeh postopkov

Pomanjkljivosti

- težave pri razmejitvi postopkov
- temeljno protislovje (upravni postopek je zbiranje dokazov, svetovalni pa temelji na odkritosti)
- prepletajo se slabosti obeh postopkov

UPORABNOST – INDIKACIJE MODELA C:

Je najpogosteje uporabljen model v socialnem delu. Postopka ne more voditi en sam strokovni delavec. Daje največ možnosti za različne načine ravnanja. Tudi tu sta osnovna pogoja odsotnost fizičnega nasilja in minimalna stopnja spoštovanja.

Modeli so jasni. Kaj pa naša praksa? Pogosto se pri delu zapletamo in se v bojzani pred upravnim postopkom izgublamo na področju svetovalnega dela. Temu smo izpostavljeni zlasti socialni delavci in delavke. Dogaja se, da so nam naložene čudne kombinacije dela. Veliko zmede pa povzročimo sami z lastno nerazmejenostjo v svojih glavah. Menim, da je to zelo resno vprašanje za razvoj stroke socialnega dela, saj izgublamo ugled in učinkovitost ter dovoljujemo, da nam drugi vsiljujejo delo, rešitve in načine ravnanja, ki ne sodijo v stroko.

KAKO DO DOBRIH REŠITEV?

KAJ IMAMO?

- dobre in slabe izkušnje iz preteklosti
- dobra teoretska izhodišča za vnos sprememb
- zakonske osnove, ki jih je predpisala država, so realnost in jih moramo izvajati, sicer bodo dobili koncesijo drugi (42. čl. Zsv).
- dane so možnosti za vnos strokovno utemeljenih sprememb (komisija, ki spremlja izvajanje, je predpisana s 13. čl. Normativov in standardov na področju SV).

KAKO DELOVATI V PRIHODNJE?

- Ponujeno moramo sprejeti kot izziv za delo in pretehtati v smislu, kaj prinaša dobrega, kaj slabega in kaj je zanimivo.
- Ustvarimo najprej jasno razmejitev v svojih glavah, da bomo jasno videli možnosti in meje stroke ter možnosti in meje drugih strok, s katerimi težimo k skupnemu cilju, kvalitetni pomoči uporabnikom. Ustvariti moramo torej razvidnost znotraj institucije in med strokovnjaki.
- Zagotoviti moramo dober prvi stik z uporabniki, to pa pomeni kvalitetno prvo socialno pomoč. Od tod naprej lahko gradimo odnos ali pa rušimo še zadnje vezi. To je temelj, saj še tako bogata znanja za vrati institucij ne pomenijo veliko, če jih ljudje zavračajo že zaradi našega ravnanja v prvem stiku z njimi.
- Na vsakem koraku moramo vedeti, kje smo in kam gremo ter kaj hočemo. Dobro prakso si bomo ustvarili sami.

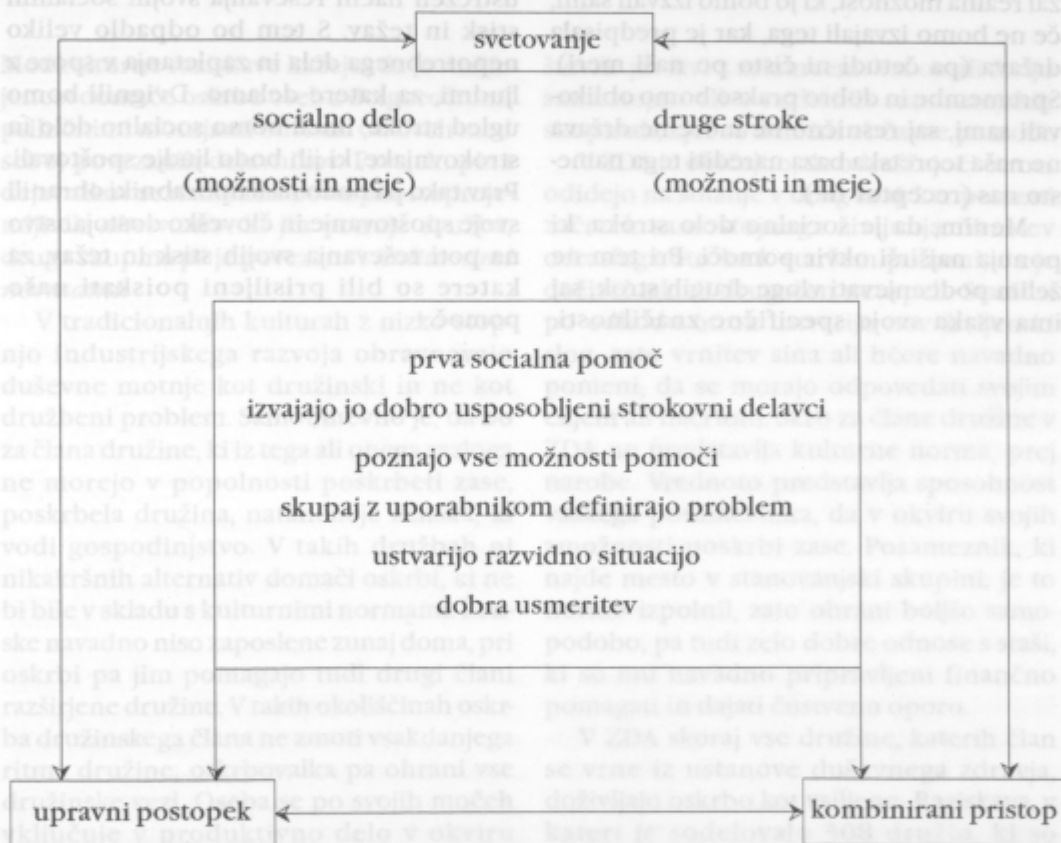
ČESA NE SMEMO?

- Oklepiti se starih vzorcev ravnanja, ki povzročajo stagnacijo, tako kot reagira družinski sistem s problemi. Novosti prinašajo veliko trdega dela v začetni fazi, s tem pa ne vidimo bogastva na koncu poti.

Veliko možnosti vidim v vnosu koncepta delovanja Centrov za socialno delo. prve socialne pomoči v sistem celotnega

Vnos koncepta prve socialne pomoči v prakso centrov za socialno delo in nove možnosti ob tem

ni zapisnikov, odvetnikov

- v tem postopku ni prostora za nič drugega kot zbiranje dokazov
- klienti morajo jasno videti nesmisel, da tako pomembno vprašanje, kot je odločanje o življenjih lastnih otrok, dajejo v roke institucije; le ob uvidu tega nesmisla bodo morda sami poiskali drugo pot, ovrgli iluzorna pričakovanja o rešitvi zunaj
- postopek mora biti izvršen točno po korakih upravnega postopka.

- tu je pomembna razmejitev postopkov
- omogoča prehajanje

V prispevku sem se namenoma usmerila v problem organizacije dela in razmejevanosti, ker sem prepričana, da imamo zaposleni na Centrih za socialno delo veliko strokovnega znanja, da skrbimo za izobraževanje, spremljamo novosti... (seveda tudi socialni delavci, zaposleni v drugih institucijah). Veliko pa izgubimo ravno zaradi naštetih težav.

Velika škoda bi nastala, če bi se pooblastila prenesla na druge službe, vendar je to žal realna možnost, ki jo bomo izzvali sami, če ne bomo izvajali tega, kar je predpisala država (pa četudi ni čisto po naši meri). Spremembe in dobro prakso bomo oblikovali sami, saj resnično ne more ne država ne naša teoretska baza narediti tega namesto nas (receptov ni!).

Menim, da je socialno delo stroka, ki ponuja najširši okvir pomoči. Pri tem ne želim podcenjevati vloge drugih strok, saj ima vsaka svoje specifične značilnosti.

Poudarila bi rada, da sedanji čas ni čas za modrovanje o tem, kaj zmoremo in česa ne, ampak je čas trdega dela za ohranitev dobrega iz preteklosti in vnosa potrebnih sprememb, ki lahko obogatijo naše delo.

Ustvarimo torej pregleden notranji sistem organizacije. S tem ustvarimo pogoje, da postanemo razvidni za različne možnosti pomoči, ki jih bodo naši uporabniki videli kot izbiro in bodo tako razjasnili svoja pričakovanja do nas in poiskali sebi ustrezen način reševanja svojih socialnih stisk in težav. S tem bo odpadlo veliko nepotrebnega dela in zapletanja v spore z ljudmi, za katere delamo. Dvignili bomo ugled stroke, imeli bomo socialno delo in strokovnjake, ki jih bodo ljudje spoštovali. Prav tako pa bodo naši uporabniki ohranili svoje spoštovanje in človeško dostojanstvo na poti reševanja svojih stisk in težav, za katere so bili prisiljeni poiskati našo pomoč.

Literatura

- G. ČAČINOVIČ-VOGRINIČ (1992), *Psihodinamski procesi v družinski skupini*. Ljubljana: Advance.
- A. KLEMENC-ŽVIKART (1996), *Posredovanje socialne službe v postopkih dodelitve otrok*. Diplomatska naloga. Visoka šola za socialno delo.
- P. LÜSSI (1990), Sistemski nauk v socialnem delu. *Socialno delo* 29: 80-94.
- Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. *Uradni list RS*, 1995: 52
- B. STRITH (1993), *Normativi in standardi v socialnem varstvu*. Skripta. Visoka šola za socialno delo.